

Beste vrienden,

Al bijna twee en een half jaar staat de molen stil. De wieken zijn eraf gehaald, dus er kan niet gedraaid of gemalen worden. Maar het einde is in zicht: de verwachting is dat de restauratie eind juni gereed is. Zodra de regels het toelaten, kunnen we elkaar weer bij de molen ontmoeten! We kijken ernaar uit!

Mieke de Haan-Van Vliet, voorzitter

Rondom de molen

Wat doe je als vrijwillig molenaar als je molen tijdelijk niet mag draaien...? Mijn naam is Frans de Bode, tweede molenaar op de Cabauwse molen.

Eind 2018 kregen wij, eerste molenaar Erik Stoop, tweede molenaars en bestuur, te horen dat de molen om technische redenen niet meer mochten draaien in verband met kans op roedebreuk. Dit was voor allemaal een behoorlijke tegenvaller.

Dit betekende dat ik mijn praktijkervaring na het behalen van mijn diploma in 2016 als zelfstandig, vrijwillig molenaar, zag stoppen. Gelukkig kwam er al snel een oplossing. Ik ben namelijk ook al een aantal jaar vrijwilliger bij de molens van Kinderdijk in het klusteam. Daar werd op dat moment gezocht naar één of twee vrijwillige molenaars om een leegstaande molen te bemannen. Ik werd ervoor uitgekozen en samen met nog een vrijwillige molenaar draaien we daar naar hartenlust. Mits er wind is natuurlijk!

Dit houdt niet in dat ik de Cabauwse molen heb verlaten. Het gras groeit gewoon door en moet gemaaid worden. De voortgang van de restauratie is ook interessant om te volgen. Zo zijn de dagen goed gevuld, ook in coronatijd. Groet aan u allen en ik hoop dat we elkaar dit jaar in goede gezondheid weer treffen bij een draaiende Cabauwse molen! Frans de Bode

Nieuwe tweede molenaar

Naast Frans de Bode en Harke Slagter is Heiko Prak nu ook officieel tweede molenaar bij de Cabauwse Molen. Heiko heeft zijn opleiding ook bij ons gedaan.

Evenementen en bezoeken

In verband met de richtlijnen en adviezen tegen de verspreiding van het coronavirus konden wij in 2020 geen grote evenementen organiseren. Wij zijn wel open geweest met de Open Monumentendagen, waar toch nog wat publiek de molen kwam bezichtigen. Tussentijds waren wij niet geopend voor bezoekers. Wel zijn er nog enkele gasten langs geweest, die in de voormalige machinistenwoning hun vakantie vierden. Met inachtneming van alle richtlijnen (betreft telkens slechts één gezin), konden zij toch de molen beleven en de verhalen van de molenaar horen.

Het vakantiehuis was dit jaar continue bezet. Nu iedereen in Nederland moet blijven, is een verblijf op deze unieke plek extra populair <https://www.buitenleven-vakanties.nl/woningen/molen-cabauw>.

In 2021 kunnen wij door Corona geen dauwtrappen of nationale molendagen organiseren. Wel staat Open Monumentendag op de planning op 11 en 12 september 2021. Alle informatie over evenementen kunt u vinden op: cabauwsemolen.nl/evenementen

Winterse molen

Het kan zomaar een oud-Hollands winterlandschap zijn van een paar eeuwen geleden. Maar deze moderne aquarel van de Cabauwse Molen werd geschilderd in februari 2021, toen we verrast werden met winters weer met sneeuw en ijs. De schilder is Abraham Heerens uit Schoonhoven en dit schilderij zal binnenkort de muren van het zomerhuis sieren. En die wieken? Die komen voort uit de artistieke vrijheid van de schilder, in werkelijkheid zijn deze nog niet terug.

Stand van de restauratie

Via onze e-mailnieuwsbrieven hebben wij u op de hoogte gehouden van de gebeurtenissen rond de restauratie. Nog even een samenvatting en update van de huidige stand. Uitgebreidere informatie en fotoreportages van de werkzaamheden vindt u op <https://cabauwsemolen.nl/nieuwsberichten/>.

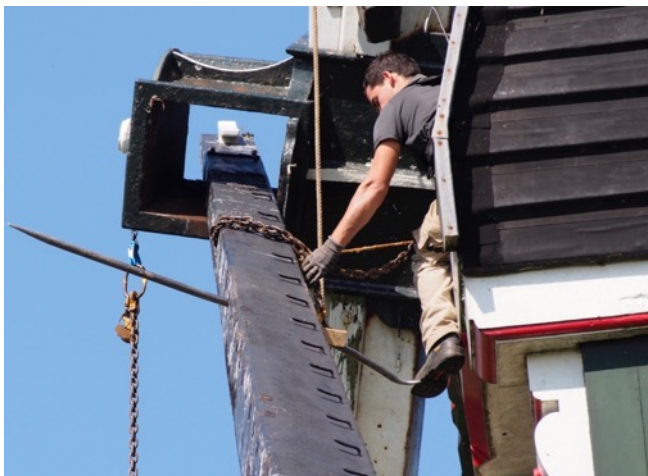
Eerste fase 2019

In 2019 is de eerste fase van de restauratie uitgevoerd. Dit hield vooral het werk aan de voorwaterloop in. Door onderloopsheid dreigde de molen te verzakken. De muren die deels ondergronds en onder water staan lieten op verschillende plekken water door. Deze zijn allemaal volledig hersteld, soms met gebruik van de historische stenen, en weer op volledige sterkte gebracht. Ook is een extra beschoeiing geslagen.

Tweede fase 2020

Na de zomer van 2020 kon de tweede fase eindelijk van start. Dat was ook direct heel spannend: de wicken moesten uitgenomen worden. Dit gaat grotendeels handmatig. De molenspecialisten, gezeurd in veiligheidsgordels, klommen eerst helemaal tot aan de as in de wicken om het buitenste deel van het hekwerk af te zagen. Daarna haalden zij de resterende stukken van de heklatten uit de roeden. Dit alles balancerend op de dunne latten, die door de wind nog eens extra schommelden. Dan moet je geen hoogtevrees hebben! Zo bleven de kale potroeden over.

Een hachelijke klus

De volgende klus was het uitnemen van die roeden. Deze ijzeren roeden uit 1877 en 1895 zijn 27 meter lang en wegen zo'n 1,5 ton per stuk. De roeden gaan door de askop heen en zitten met wiggen vast. Eerst werden die losgemaakt, waarna de beide roeden een voor een uit de askop werden neergelaten. De molensmakers deden dit met takels en lieren, alles op de ouderwetse manier. Het spannendste moment is als het bovenste eind van de roede net door de askop is en zo vrij komt te hangen. Deze zweeft dan alleen nog aan een kabel. Grote voorzichtigheid is geboden om te voorkomen dat de roede niet ergens tegenaan slaat, wat direct grote schade zal betekenen. Alle toeschouwers hielden hun adem in, maar het liep goed af.

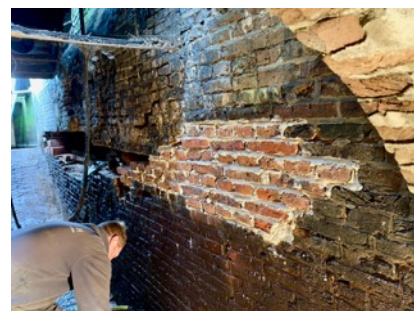
Vervoer

Op een mallejan (as met 2 grote wielen) werden de gevaartes met veel mankracht naar het gemaal gebracht. Door een kraan met een reikwijdte van 18 meter werden zij over de boezem getild. De week daarop werden de roeden naar de molenwerkplaats in Afferden vervoerd. Met een totale lengte van 34 meter over de hele smalle Lopikerweg manoeuvreren en vervolgens nog de draai maken bij de kerk is ook nogal een uitdaging, maar de chauffeur beschikte over geweldige stuurmanskunsten en alles ging goed.

Metselwerkzaamheden

In oktober zijn de metselaars begonnen met de achterwaterloop en de krimp, waar het scheprad in draait. Over een aantal strekkende meters zaten stenen los.

Naast dat dit lekages kan veroorzaken, kunnen stenen die in het scheprad komen, grote schade veroorzaken. Alle losse delen zijn uitgebikt en opnieuw ingemetseld. In de overkluizing (overwelling) van de achterwaterloop is mortel geïnjecteerd om alle gaten op te vullen en alles weer waterdicht te maken. In de sprenkelstraat naast het scheprad is de scheur uitgehakt. Onder de betonnen plaat bleek het helemaal hol te zijn. Er waren heel wat zakken cement nodig om het grote gat te vullen. Alles is nu weer stevig en waterdicht.

Opknappen roedes 2021

In de winter lagen de werkzaamheden rondom de molen stil. Maar in de molenwerkplaats werd wel degelijk verder gewerkt. De roedes werden eerst gestraald om alle teer etc. volledig te verwijderen. Daarna moesten ze uit elkaar worden gehaald en dat bleek een helse job te zijn. Bij de restauratie in de jaren zeventig is namelijk gebruik gemaakt van zogeheten proplassen en die zijn maar lastig te verwijderen. Pas toen kon worden vastgesteld wat vernieuwd of gerepareerd moet worden. Een paar plaatdelen en wat stukken hoekijzer moeten worden vervangen, zodat nu met het opnieuw klinken kan worden begonnen.

Alle herstelwerkzaamheden gebeuren geheel op de authentieke manier. De roeden komen dus weer authentiek terug in de askop.

Afhangen bovenwiel, een nauwkeurig werkje

In maart 2021 gingen de molenmakers weer in Cabauw aan de slag. Als eerste hebben zij de openstaande verbindingen in het bovenwiel gesloten. Een bovenwiel (of aswiel) zit op de bovenas van een molen en drijft de koningsspil (hoofdas) van de molen aan.

Door de reparaties is een grotere stijfheid ontstaan waardoor het “vangen” (nog) beter zal gaan. Daarna is het bovenwiel goed gecentreerd afgehangen.

Het “vangen” is het remmen van de molen.

In de Cabauwse molen bestaat de vangconstructie uit een houten band die om het bovenwiel grijpt om het wiekenkruis stil te zetten en te houden. De vang wordt bediend door een vangtouw dat is bevestigd aan een vangbalk die als hefboom werkt. De vangbalk scharniert in de voorste hanger, ook wel ezel genoemd. Deze ezel was zeer oud en de conditie was niet sterk genoeg meer. Daarom werd hier een stuk van afgezaagd en vervangen door nieuw hout. Hierdoor gaat helaas wel een deel van de historische ezel verloren, maar het restant blijft bewaard en kunnen we straks aan iedereen laten zien.

Door het goede weer tijdens de werkdagen kon het scheprad ontroest en opgeschilderd worden. Ook werden de schoepen of schepradbladen, die in een vorige fase uitgenomen waren, weer op hun plek gezet. Dan kunnen de molenaars straks weer malen.

Inmiddels is een slecht stuk in het onderwiel opgeknapt en teruggeplaatst. De pentegel (dat is een tegel waar de bovenas tegenaan draait) wordt dan ook vervangen. Eind april komen opnieuw drie of vier man naar de molen om de koker (daarin loopt de spil die de draaiende beweging van bovenwiel op het onderwiel overbrengt) aan te passen. Daarvoor moet de bovenzetel losgehaald worden, waarna het bovenhuis, die daar op draait, omhoog gebracht zal worden.

De oplevering wordt eind juni op zijn laatst verwacht!

Oorlogsmysterie ontrafeld

Onlangs ontvingen wij een reactie op het artikel over 75 jaar bevrijding in nieuwsbrief 31 (april 2020). Mevrouw Gré Scheel-de Langen, geboren in 1931 te Lopik, heeft in de winter van 1944-1945 een bijzondere belevenis gehad bij de Cabauwse molen. Haar dochter José zond ons haar verhaal. Ondanks dat Gré nu in Boxtel woont ligt haar hart nog steeds bij onze molen. Jaarlijks bezoekt zij haar geboortestreek en komt dan ook naar de molen.

In de hongerwinter van 1944-1945 was er bijna niets meer te krijgen en alles wat er nog was, was op de bon. Het echtpaar De Langen woonde met vijf kinderen in Woerden. Zij besloten dat drie van hun kinderen elk naar een boerderij zouden gaan, want daar was tenminste te eten. Via familie van moeder kwam het oudste kind in november 1944 terecht in Polsbroek bij Piet Vink en Pietje de Gier. De 13-jarige Gré ging daar werken als boerenmeid. 's Avonds, na het eten, ging zij naar haar oma, die vlakbij woonde.

Ze sliep daar ook. En ... verderop in het land stond een molen. De middelste molen van Cabauw. Daar begon een bijzonder verhaal.

*Gré de Langen, 13 jaar.
Voorjaar 1945*

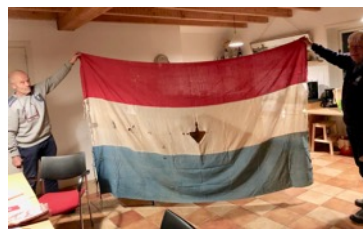
Op een ochtend kwam Gré aan op de boerderij en zag een voor haar onbekende man lopen. Ze mocht niets vragen. Later vertelde men dat die man "Martin" heette. De man vertrok elke morgen met een tas en liep enkele kilometers door het land naar de molen. 's Avonds kwam hij terug en sliep op de boerderij.

Op een middag was er een overval. De boer, knecht en een onderduiker vluchtten naar de schuilplaats op de hooizolder. Gré moest zich voordoen als kind van de boer en boerin. Enkele dagen later was "Martin" in alle vroegte vertrokken, maar de tas die hij altijd bij zich had stond er nog. Gré kreeg van boer Piet opdracht om die tas bij de molen af te geven.

Door het land met een dik pak sneeuw. En vooral niets zeggen of laten zien. Bij aankomst drie keer kloppen op de deur, wachten, nogmaals drie keer kloppen, wachten. De deur ging open op een kier en "Martin" griste de tas uit haar handen en deed meteen de deur weer dicht. Er werd niets gezegd. Bij terugkomst werd niet gevraagd of het gelukt was. Zwijgen, alsof er niets gebeurd was. "Martin" verscheen daarna niet meer op de boerderij. Uit veiligheid naar een andere locatie?

Bij de bevrijding in 1945 wapperde de Nederlandse vlag op de molen. Die vlag is later via vader Hermanus (Manus) de Langen bij Gré, terecht gekomen. De vader van Hermanus heette Lambertus (Bart) de Lange, en was een broer van Johannes (Hannes) de

Lange, die ruim vijftig jaar molenaar was op de middelste molen. Lambertus is opgegroeid in de molen. De vlag bleef in de familie De Lange(n). Zo'n twintig

jaar geleden is deze oude driekleur door Gré geschonken aan molenaar Erik Stoop en is nu een waardevolle aanwinst voor onze Stichting.

In het genoemde artikel in de vorige nieuwsbrief verhaalden wij over een geheim zend- en ontvangststation in de molen, met een foto van de bewuste vlag. Gré las het en liet haar niet meer los. Was haar vermoeden dan toch waar dat er in de molen een zendstation zat? Was die "Martin" zijn echte naam en was hij een geheim agent? En is de vlag dezelfde die toen wapperde op de molen?

José vroeg of wij misschien meer duidelijkheid konden geven over de vermoedens van haar moeder. En dat kon: Martin was inderdaad Martin Gregoir, de Belgische spion uit nieuwsbrief 31 en de vlag was dezelfde vlag. Voor Gré zijn alle puzzelstukjes over wat zich in die winter van 1945 afspeelde in de Cabauwse molen op zijn plaats gevallen en voor ons ook!

Johannes de Lange, molenaar op de Middelste Molen van 1888-1938 (in werkkleding links) met zijn zwager en zijn echtgenote Agatha Vermeulen, voor de molen gefotografeerd.

Bestuurszaken - donateursadministratie

Bij deze nieuwsbrief vindt u een 'donatie-verzoek'. De minimale jaarlijkse bijdrage voor "Vrienden" blijft € 10,00. Het Utrechts Landschap heeft het minimale bedrag voor het beschermerschap in 2020 verhoogd van € 25 naar € 30. U blijft dit gratis behouden bij een vriendenbijdrage aan de Cabauwse Molen van € 30,00 of meer. Meer informatie in de bijgevoegde brief.

Financieel verslag

De jaarcijfers over 2020 zijn vastgesteld. U kunt de jaarrekening met toelichting inzien op onze website <http://cabauwsemolen.nl/cabauwse-molen/beleid-en-verslagen/>.

Stichting Vrienden van de Cabauwse Molen

Secretaris: Lopikerweg Oost 36, 3411 JG Lopik, info@cabauwsemolen.nl

Donateurs: administratie@cabauwsemolen.nl

KvK 30193199, Fiscaalnr. 8168.66.491, ANBI: RSIN 8168.66.491

Website: cabauwsemolen.nl | Facebook: [cabauwsemolen](https://www.facebook.com/cabauwsemolen)